

LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIUS

Seimo Sveikatos reikalų komitetui
Gedimino g. 53 01109, Vilnius

2010-12-14 Nr. 17-2- 2353

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PAGALBINIO APVAISINIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS DIRBTINIO APVAISINIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje, kurią ratifikuodamos valstybės įsipareigojo padaryti viską, kad būtų įgyvendintos joje numatytos nuostatos, preambulėje teigiama, jog vaikui, atsižvelgiant į jo fizinį ir psichinį nebrandumą, reikia ypatingos apsaugos ir priežiūros, taip pat atitinkamos teisinės apsaugos, tiek *iki gimimo*, tiek ir po jo. Konvencijoje pripažįstama vaiko teisė, kiek tai įmanoma, žinoti savo tėvus ir būti jų globojamas.

Atkreiptinas dėmesys, kad vaiko teisių apsaugos kontrolierė 2008-12-29 (raštas Nr. 17-2-3829) išreiškė nuomonę dėl Sveikatos apsaugos ministerijos pateikto Pagalbinio apvaisinimo įstatymo projekto nuostatų. Vaiko teisių apsaugos kontrolierė pažymėjo, jog vieno pagalbinio apvaisinimo metu gali būti sukuriama tik tiek embrionų, kiek jų, atsižvelgiant į konkrečios moters fiziologines savybes, bus įdedama į gimdą. Vaiko teisių apsaugos kontrolierė taip pat atkreipė dėmesį į tai, jog ne partnerių lytinių ląstelių donorai neturi ne tik įsipareigojimų, bet ir teisių pagalbinio apvaisinimo būdu pradėtiems vaikams bei neturi teisės reikalauti jų būti pripažintais tėvais ar reikalauti kitų vaikų pareigų tėvams, vykdymo.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, susipažinusi su Pagalbinio apvaisinimo įstatymo (XIP-2388) projektu (toliau - Projektas) teikia šias pastabas ir pasiūlymus:

1) Projekto 1 straipsnio 1 dalyje skelbiama, jog šis Įstatymas nustato lytinių ląstelių donorystės ir pagalbinio apvaisinimo sąlygas, būdus, tvarką ir reglamentuoja pagalbinio apvaisinimo būdu pradėto vaiko motinystės ir tėvystės klausimus. Tačiau Projekto 3 straipsnio 3 dalyje nurodyta, jog lytinių ląstelių donorystės sąlygas nustato bei tvarką tvirtina sveikatos apsaugos ministras. Tokiu būdu teigtina, jog Įstatymas nenustato lytinių ląstelių donorystės sąlygų bei tvarkos. Atsižvelgiant į išdėstytą bei įvertinant lytinių ląstelių donorystės reglamentavimo svarbą, siūlytina tikslinti minėtų straipsnių nuostatas ir/ar svarstyti galimybę minėtas nuostatas įtvirtinti įstatymo lygmenyje;

2) Projekto 12 straipsnyje numatytas vieno pagalbinio apvaisinimo metu į gimdą įdedamų embrionų skaičius, tačiau projekte nėra numatytas vienu metu išgaunamų moteriškų lytinių ląstelių ir sukuriamų embrionų skaičius. Atsižvelgiant į tai, siūlytina svarstyti galimybę įtvirtinti vienu metu išgaunamų lytinių ląstelių ir sukuriamų embrionų skaičių arba Projekte aiškiai išdėstyti, jog vienu metu išgaunamų moteriškų lytinių ląstelių ir sukuriamų embrionų skaičius yra neribojimas;

3) Svarstyti galimybę patikslinti Projekto 18 straipsnio 2 dalį, nurodant aplinkybes (vaikas gimė su negalia ar donoras galimai neatskleidė paveldimos ligos) dėl vaiko sveikatos būklės, kurioms esant, vaiko įstatyminiams atstovams teikiama informacija apie donorą, vaikui nesulaukus 18 metų;

4) Svarstyti galimybę įtvirtinti nuostatą dėl pagalbino apvaisinimo, esant medicininėms kontraindikacijoms, apribojimo.

Susipažinusi su Dirbtinio apvaisinimo įstatymo (XIP-2502) projektu, vaiko teisių apsaugos kontrolierė siūlo tikslinti 13 straipsnį bei nurodyti, jog dirbtinio apvaisinimo būdu pradėto vaiko kilmė būtų patvirtinama vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse numatytais bendraisiais vaiko kilmės nustatymo pagrindais.

Pagarbiai

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė